

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksbehandler, innvalgstelefon
Ivar Optun Andersen,

Uttalelse - søknaden om redusert minste slukeevne - Tverråga kraftverk - Hemnes

Statsforvalteren i Nordland viser til brev av 09. januar 2024 fra NVE med vedlagt søknad fra Småkraft AS om tillatelse til å redusere minste slukeevne i Tverråga kraftverk.

Kort beskrivelse av prosjektet

Småkraft AS ønsker å redusere minste slukeevne i Tverråga kraftverk fra 80 l/s (11 % av Q_{maks}) til 24 l/s (3% av Q_{maks}). En reduksjon i laveste driftsvannføring fra 180 l/s – 124 l/s sommerstid, og 80 l/s – 24 l/s vinterstid, vil redusere antall dager kraftverket må stanses på grunn av for lav vannføring. Antall dager med kraftverksstans på grunn av for lav vannføring blir redusert med 97 dager (tørt år), 60 dager (middels år) og 166 dager (vått år). Effekten av redusert slukeevne vil ifølge SWECO være en økt midlere produksjon på 0,32 GWh.

Bakgrunn

Innledningsvis vises det til NVEs tidligere avslag på søknad om redusert slukeevne ref.nr. NVE 200801008-4. NVE skriver i sitt avslag at «den omsøkte endringen i slukeevne vil ha negative konsekvenser for naturmiljøet på den berørte strekningen. I vilkårene for konsesjon gitt av 24.10.2006 forutsetter NVE at fastsatt minstevannføring sammen med overløp og tilsig fra lokalfeltet vil sikre tilstrekkelig vannføring og fuktighet til de registrerte livsmiljøene i og langs elva på utbyggingsstrekningen. En økt slukeevne vil etter NVEs vurdering føre til negative konsekvenser for naturmiljøet. NVE avslår derfor søknaden om økt slukeevne i Tverråga kraftverk.». Videre har NVE vurdert at på den berørte strekningen i Tverråga er det nødvendig med en viss vannføring for at fossesprutvegetasjonen kan eksistere. Fra vilkårenes post 1 i NVEs bakgrunnsnotat gjengis følgende:

«NVE mener i likhet med flere av høringsuttalelsene at det må slippes en minstevannføring 100 l/s i perioden 1. mai – 30. september. Dersom tilsiget er mindre enn dette i denne perioden, skal hele tilsiget slippes forbi inntaket. Dette vil sammen med overløp og tilsig fra lokalfeltet sikre tilstrekkelig vannføring og fuktighet til livsmiljøene i og langs elva på utbyggingsstrekningen. Minstevannføring vil ikke bare innebære mindre negative konsekvenser for fossesprutsonene, men også i forhold til landskap og friluftsliv. [...]» NVE vurderte i likhet med oss at naturtypen hadde en viss verdi og derfor bør ivaretas.

Fisk og ferskvannsbiologi

Tverråga er en del av Røssågavassdraget. Røssåga har bestander av laks og sjørørret, for laks er bestandstilstanden svært dårlig og moderat for sjørørret. Anadrome laksefisk kan vandre til fossen på kote 125, nedstrøms kraftverksutløpet. *Redusert minste slukeevne vil trolig ikke påvirke bestandene av laks og sjørørret, men kan påvirke den stedegne ørretstammen og bunndyrsamfunnene.*

Det er ikke gjort nye undersøkelser etter konsesjonen ble gitt, og derfor vanskelig å si noe om hvordan utbyggingen har påvirket strekningen nedenfor kraftverksutløpet.

I vassdragskonsesjonen fra 2006 punkt 5 Naturforvaltning, underpunkt 1, står det «*Konsesjonæren plikter å etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at forholdene i **Tverråga** er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig.*». Det er ikke gjort nye undersøkelser etter konsesjonen ble gitt, og derfor vanskelig å si noe om hvordan utbyggingen har påvirket strekningen nedstrøms kraftverksutløpet.

SWECO skriver i sitt notat «*En reduksjon i Q_{min} fra 80 til 24 l/s vil trolig ikke medføre endring i artssammensetning da vannhastigheten trolig endres.*». Vi er uenige i dette, da en endring i minstevannføring trolig vil føre til både endring i artssammensetning og bestandsstørrelser. Ulike arter av evertebrat foretrekker forskjellige temperaturer, vannhastigheter og bunnforhold. En endring i minstevannføring kan påvirke vanntemperaturen, spesielt i sommerhalvåret. Som en konsekvens av lavere minstevannføring, kan høyere vanntemperatur føre til lavere oksygenmetning i vannmassene. Mange evertebrater puster med gjeller i det vannlevende stadiet og er avhengige av god oksygenmetning for å overleve. Samtidig er de avhengige av skjul, og vannvegetasjon (alger / moser) for å overleve. Redusert vannføring og gjennomstrømningshastighet kan føre til sedimentering og en endring i mangfold og mengdeforhold mellom artene. Evertebrater er en viktig næringskilde for fisk på rennende vann, og drift av evertebrater en viktig form for næringstilførsel. Med en endring i evertebratenes artssammensetning og bestandsstørrelse kan det på sikt virke negativt på fisk nedstrøms kraftverksutløpet.

Naturtyper

Langs Tverråga er det registrert fossesprøytsoner og fosse-eng. I vår uttalelse ref.nr. 2005/9966-10 skriver vi: «*En realisering av dette prosjektet vil føre til en reduksjon av lokalitetene med fossesprøytzone langs tverråga, og vi vil derfor fraråde at det gis konsesjon. Om det velges å gi konsesjon, anbefaler vi at det settes krav om ei sesongbasert minstevannsføring som sikrer at de økologiske prosessene ivaretas. Dette gjelder først og fremst nok vann til å opprettholde lokalitetene med fossesprøytzone/fosseeng.*».

Som nevnt ovenfor står det i vassdragskonsesjonen fra 2006 punkt 5 Naturforvaltning, underpunkt 1, at «*Konsesjonæren plikter å etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at forholdene i **Tverråga** er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig.*». Det er ikke gjort nye undersøkelser etter konsesjonen ble gitt, og derfor vanskelig å si noe om hvordan utbyggingen har påvirket fossesprøytsonen og fosse-engen nedstrøms kraftverksutløpet. Vi finner i denne sammenheng grunn til å påpeke at fosseeng er kategorisert som en sårbar (VU) naturtype i Norsk rødliste for naturtyper 2018. Dette er en forverring av naturtypens risiko sammenlignet med vurderingen i den første rødlisten for naturtyper som kom i 2011. Ytterligere reduksjon av vannføringen kan medføre større sannsynlighet for utilstrekkelig vannsprutintensitet som igjen kan resultere i at engpreget her ikke kan opprettholdes.

Konklusjon

Statsforvalteren konstaterer at antall dager med forbislipp av vann ved inntaket reduseres betydelig, altså dager hvor vannføringen er mindre enn minste slukeevne og minste vannføringen til sammen, jf. tabellene på side 1 i søknaden. En reduksjon i minste slukeevne vil ikke påvirke antall dager med overløp som følge av at vannføringen er større enn største slukeevne.

Ved en reduksjon i minste slukeevne som omsøkt vil minste vannføringen fortsatt virke avbøtende, men dersom det blir færre dager med naturlig lavvannføring, og antall dager hvor det kun er minste vannføring tilbake i elva vil øke, vil dette være uheldig gitt den fuktbetingede vegetasjonen som tidligere ble registrert i området, og de premisser som lå til grunn for NVEs vilkår for konsesjon bl.a. knyttet til minste slukeevne på 80 l/s. Det avgjørende i spørsmålet om nedskalert slukeevne er om vannføringen blir betydelig redusert store deler av året eller ikke. Selv om minimum slukeevne er omsøkt nedskalert, illustrerer vannføringskurvene at vannføringen likevel vil bli betydelig redusert tidlig i vinterhalvåret sammenliknet med dagens løsning. I tillegg vil perioder på våren (mai) og begynnelsen av høsten (august/september) oppleve redusert vannføring i et middelår.

Vi mener notatet fra SWECO og kunnskapsgrunnlaget er for mangelfullt til å kunne vurdere konsekvensene av en reduksjon i slukeevne. Det eksisterer så langt vi kjenner til ingen informasjon om hvordan reguleringen har påvirket naturverdiene i og langs Tverråga. Samtidig er det spesielt viktig å merke seg hva NVE uttalte da regulanten ønsket å øke slukeevnen i kraftverket.

Derfor fraråder vi å gi tillatelse til redusert slukeevne i Tverråga kraftverk.

Med hilsen

Oddlaug Ellen Knutsen (e.f.)
fylkesmiljøvernsjef

Tore Vatne
seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent